

شنبه ۲۸ بهمن ۱۴۰۲ | ۷ شعبان ۱۴۴۵

جامعه

سرویس اجتماعی | ۶۰-۸۸۵۲۲

راهکارهای کاهش مخاطرات فرونشست زمین در گفت‌وگوی «جوان» با عضو هیئت علمی مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی

مقابله با فرونشست زمین نیاز به برنامه ملی دارد

گفت‌وگو

مهاگردینی

فرونشست زمین در منطقه شهری

زمین در همین مناطق هست که ما در سمت جنوب غربی تهران بالای ۲۰ سانتی‌متر در برخی از نقاط فرونشست زمین داریم و در جنوب استان البرز هم این امتداد را اگر گسترش بدهیم تا مرز ۳۲ سانتی‌متر در سال فرامی‌گیرد.

وضعیت سایر استان‌ها در رابطه با فرونشست زمین چیست؟

این وضعیت در استان‌های دیگر کشورمان هم هست، در استان‌هایی مثل خراسان رضوی، فارس، اصفهان، کرمان به ترتیب پهنه‌های گسترده‌ای از فرونشست زمین وجود دارد، البته در سایر استان‌ها هم همین‌طور. جای تأسف است در استان سرسبز سی مثل مازندران که به نسیه وضع آبی بهتری دارد، متأسفانه نرخ فرونشست در نیمه شرقی این استان تا حدود ۱۰ سانتی متر در سال رسیده که عدد بسیار بسیار بزرگی برای این خطه است. تنها استانی که آثار فرونشست خفیف یا ناچیز در آن دیده می‌شود، استان گیلان است. با این وضعیت و پرسپکتیوی که از خطر فرونشست در کشور ترتسیم کردیم و طبق برآوردهایی که انجام دادیم به صورت نقشه‌های متعدد در آوردیم نزدیک به ۴۹ درصد جمعیت کشور در پهنه‌های فرونشستی یا مجاور این پهنه‌ها قرار دارند و زندگی می‌کنند. متأسفانه جاهایی که جمعیت‌ها زیاد است و کشور مجاور این پهنه‌ها زندگی می‌کنند و بدتر اینکه جاهایی که جمعیت شهرها زیاد است و کلاشهرهای مستقر هستند به دلیل فشار بر آبخوان و نیاز آبی بالا، آنجا فرونشست تشدید پیدا کرده‌است.

با این تفاسیر انتظار داریم که اقدامات ویژه‌ای در خصوص کاهش خطرات فرونشست زمین در بعد برنامه‌های کلان ملی صورت بگیرد. آیا این کار انجام شده‌است؟

بله لازمه کاهش فرونشست یک برنامه ملی کاهش خطر فرونشست است که باید اعتبار به آن تخصیص داده شود و به طور جدی اجرایی شود، در غیر این صورت ممکن است به شرایط حساسی برسیم که دیگر آن موقع هر کاری هم انجام دهیم تأثیر نخواهد داشت! از نظر من بهترین شاخص قابل اندازه‌گیری میزان توجه‌مسئولان به فرونشست زمین، نوع کشت و زرع، نوع آبیاری می‌شود که متأسفانه اگر در آن، کلمه «فرونشست» اسرج نکند حتی یک بار هم آن را نمی‌بینید؛ پس یعنی هیچ توجهی به آن نشده‌است. این نشان می‌دهد که به‌رغم صحبت‌ها و شعارهایی که از سوی مسئولان امر داده شده‌است در عمل آنها هنوز عمق فاجعه را لمس نکرده‌اند.

چه میزان از جمعیت کشور در معرض خطر فرونشست زمین هستند؟

۴۰ درصد جمعیت کشور در سگونتگاه‌هایی زندگی می‌کنند که در معرض خطر فرونشست زمین است، علاوه بر آن شریان‌های حیاتی، لوله‌های انتقال نفت، گاز و آب از یک طرف و نیز آثار تاریخی کشورمان به عنوان مثال تخت جمشید، نقش رستم، میدان نقش جهان در اصفهان همه اینها به‌طور مستقیم تحت‌تأثیر فرونشست زمین قرار دارند.

اقداماتی مثل تزریق آب به سفره‌های زیرزمینی در دستور کار قرار گرفته و انجام شده‌است. آیا این اقدامات می‌تواند برای کاهش خطر فرونشست زمین کارا باشد؟

بله. این کارها در کشوری مثل چین، زاین انجام شده و اتفاقاً پاسخ بسیار مؤثری هم گرفته شده‌است. تا جایی که نرخ فرونشست در این کشورها با متوقف‌شده، مثل دشت توکیو که فرونشست آن به صفر رسیده‌است، یا نرخ فرونشست آنها را به حداقل رسانده‌است، مثل شانگهای. چنین اقداماتی قطعاً تأثیر گذار است به ویژه اقدامات

آن اثری ندارد. شرایطی که اصطلاحاً به آن شرایط غیرقابل بازگشت نیز گفته می‌شود؛ یعنی هر اقدامی هم انجام شود، تأثیر گذاری‌اش به شدت کم است، چرا که بعد از فرونشست زمین، بیوستگی سطح از بین می‌رود و تراکم لایه‌ها، رفته‌رفته زیادتر می‌شود و اگر تراکم این لایه‌ها به حداکثر میزان برسد، نفوذپذیری خود را از دست می‌دهد و اصطلاحاً می‌گوییم «مرگ آبخوان فریاده‌است» آن وقت هر کاری کنیم تأثیر وی‌بی تأثیر خواهد بود.

پیشنهاد شما برای جلوگیری از مرگ آبخوان‌ها چیست؟

پیشنهادی که ما داریم، آن را به صورت کتبی به وزارت کشور و سازمان برنامه و بودجه ارائه داده‌ایم. نظرمان این است که به عنوان یک حرکت ملی تدوین مقررات ملی فرونشست زمین باید در کشور انجام شود؛ یعنی یک مقررات همه‌جانبه که هم از نظر حرفه‌ها، هم از نظر کشاورزی، نوع کشت و زرع، نوع آبیاری که باعث می‌شود مصرف آب زیرزمینی را به حداقل برساند. در جاهایی مثل اصفهان و فارس برخی از محصولات مانند برنج و هندوانه کاشته می‌شود که اینها محصولات آب‌بر هستند و اصلاً مناسب آنها نیست. خوب این مدیریت آبیاری و حتی نوع آن در کشت و زرع باید مورد بررسی و نظارت قرار بگیرد. از طرفی در برخی از نقاط کشاورزی با آبیاری غرق‌آبی انجام و منجر به هدر رفت آب می‌شود. علاوه بر آن مکان‌یابی صنایع آب‌بر یا مشکلات زیادی مواجه است و باید برای آنها برنامه‌ریزی شود. همچنین باید مقاوم‌سازی ساختمان‌ها مدنظر قرار بگیرد؛ اینها مجموعه ضوابط و مقرراتی است که ما باید آن را به عنوان مقررات ملی فرونشست زمین در کل کشور سری و جاری کنیم. اگر این کار شروع شود حداقل وظایف دستگاه‌های اجرایی مشخص می‌شود. من نوعی به تنهایی نمی‌توانم مقابل فرونشست زمین اقدامی کنم. این اقدام باید همه‌جانبه باشد؛ وزارت نیرو، وزارت جهاد کشاورزی و وزارت راه و شهرسازی، وزارت نفت و حتی شهرداری‌ها باید وظایف و تکالیف خودشان را بدانند تا حداقل خسارت‌ها را داشته باشیم. در حال ضرورت بسیار ویژه‌ای دارد.

در این خصوص قانونی برای فرونشست زمین وجود ندارد. درست است؟

در حال حاضر قانونی حتی به اندازه یک بند هم وجود ندارد تا مقررات ساخت و ساز یا نوع کشت محصول یا مکان‌یابی صنایع آب‌بری چون فولاد را در کشور مشخص کند. در صورتی که اگر قانون داشتیم که مثلاً در پهنای

فرونشستی که عدد فرونشست آن مثلاً ۱۰ سانتی‌متر در سال است باز گزاری تکلیف فولادی و پتروشیمی ممنوع تلقی می‌شد، حداقل صنایع فولاد مشخص می‌کرد، اما الان چنین قانونی وجود ندارد؛ افراد به‌استان خشک و کم‌آب مثل یزد می‌روند و در آنجا صنایع آب‌بر تأسیس می‌کنند که با نیاز آبی فراوان مواجه می‌شود و به آبخوان‌ها فشار می‌آورد که سطح آب را کمتر و فرونشست را تشدید می‌کند. در واقع یک نقض غرض عمده صورت می‌گیرد. البته این فقط یک بعد قضیه‌است. در حال حاضر چندین به‌مدرسه به دلیل خطرات فرونشست زمین تخلیه‌شده و خیلی از خانه‌های خاص و اشرافی، متأسفانه در وضعیتی هستیم که نیاز به اقدامات ویژه و جدی دارد، اما همانطور که گفتیم انعکاسی از حساسیت‌ها و توجهات آن در برنامه زمین را انجام دهیم، در غیر این صورت فرونشست هفتم توسعه وجود ندارد و حتی یک واژه فرونشست هم در این برنامه گنجانده نشده‌است.

اگر در این پنج سال نسبت به کاهش خطرات فرونشست زمین بی‌توجهی صورت بگیرد، آن وقت چه اتفاقی خواهد افتاد؟

ما یک مدت زمان پنج تا ۱۰ ساله داریم برای اینکه اقدامات مقابله‌ای برای کاهش خطرات فرونشست زمین را انجام دهیم، در غیر این صورت فرونشست هفتم توسعه وجود ندارد و حتی یک واژه فرونشست هم در این برنامه گنجانده خواهد شد.

معیشت حداقلی پزشکان با رشد ۴۶ درصدی مزد در مان!

نقش بیمه‌ها در تأمین منابع مالی در بخش‌های درمانی کمتر از ۳۰ درصد است، همچنین دولت به‌طور مستقیم ۲۵ تا ۳۰ درصد را تأمین می‌کند و مابقی هزینه‌های درمان از جیب مردم تأمین می‌شود

■ **معیشت حداقلی پزشکان**

وقتی معاون درمان اینگونه از رشد مزد درمان دفاع می‌کند، دفاع نظام پزشکی از رشد دست‌رسانی نداشته یا به طبیعی است و جای تعجب ندارد. محمد رئیس‌زاده در افتتاحیه دهمین کنگره اخلاقی پزشکی با بیان اینکه معیشت از زیرساخت‌های اصلی است، گفت: «متولیان سیاست‌گذاران باید بدانند شرط اخلاق‌مداری جامعه پزشکی این است که معیشت حداقلی جامعه پزشکی را بر اساس قانون تأمین کنند.»

وی همچنین در نشست مشترک با معاون اول رئیس‌جمهور، خواستار توجه دولت به وضعیت معیشتی جامعه پزشکی شد.

به گفته رئیس‌زاده متوسط رشد سالانه تعرفه‌های پزشکی طی سالیان اخیر ۱۵ درصد بوده و این در حالی است که میانگین رشد تورم ۲۸ درصد بوده‌است که جبران این کاستی نیازمند توجه و حمایت دولت است.

■ **سه‌م بیمه‌ها از هزینه‌های درمان حداکثر ۳۰ درصد!**

با افزایش تعرفه‌های پزشکی، در کنار افزایش قیمت دارو‌ها نگرانی‌های بسیاری برای بیماران ایجاد می‌شود. بررسی‌ها نشان می‌دهد پرداختی از جیب مردم از سال ۹۲ تا ۳۰ درصد کاهش پیدا کند. و به بالای ۵۰ درصد رسیده‌است. البته برای رسیدن به یک عدد ثابت، بین کارشناسان حوزه سلامت، اختلاف‌نظر وجود دارد و این عدد را بین ۵۵ تا ۶۰ درصد، متغیر می‌دانند، اما آنچه مسلم است، پرداختی از جیب مردم همچنان بالا است.

این در حالی است که قرار بود سه‌م پرداختی و هزینه‌های درمانی از جیب مردم تا پایان برنامه هفتم توسعه به ۳۰ درصد کاهش پیدا کند. طبق مرکز پژوهش‌های مجلس، در گزارشی با عنوان «بررسی احکام مندرج در فصل ۱۴ لایحه برنامه هفتم توسعه؛ از تقای نظام سلامت، تأمین مالی و پزشکی، دستمزد پزشکان است.»

■ **یک سوم؛ سه‌م پزشک از تعرفه‌ها**

معاون درمان وزارت بهداشت با بیان اینکه تنها یک سوم تعرفه‌های پزشکی به عنوان دستمزد محسوب می‌شود، می‌افزاید: «مبلغی که به عنوان دستمزد در نظر گرفته می‌شود، شامل دستمزد پزشکان و پرستاران است. همچنین دوم سوم باقیمانده برای سایر موارد یعنی هزینه‌هایکنگ، ملزومات و تجهیزات است.»

کریمی با عنوان این مطلب که روند تعرفه‌گذاری ۲۰ سال گذشته به شدت سرکوب شده‌است، می‌گوید: «اصلاح مسیر تعرفه‌های پزشکی در این معنی نیست که مردم از جیب بدهند، مردم وقتی کار کردند حق بیمه خودشان را داده‌اند و این بیمه‌ها هستند که باید تعرفه‌های واقعی را بپردازند. این که خدمت با قوت ادامه یابد.»

معاون درمان وزارت بهداشت با اشاره به مقایسه افزایش تعرفه‌های پزشکی با دستمزد کارگران و حقوق کارمندان تأکید می‌کند: «برخی تعرفه‌های پزشکی را با حقوق کارگران و دستمزد کارمندان مقایسه می‌کنند که یک کار اشتباه محسوب می‌شود. من بازهم تأکید می‌کنم فقط یک‌سوم تعرفه‌های پزشکی، دستمزد پزشکان است.»

ادبیات

دکتر اکرم خرم آبادی

فمینیسم‌مادر ستیز

مادری به عنوان مهم‌ترین نقش زن در جامعه، در طول قرن‌ها تغییرات مفهومی زیادی داشته‌است، اما در عصر جدید این مفهوم با چالش معنایی و مطرح‌شدن به مثابه یکی از ابزارهای نظام پدرسالار برای ستمگری علیه زنان معرفی شده‌است. این مفهوم یکی از مفاهیم اصلی در این حوزه محسوب می‌شود که تعاریف مختلف و گاه متضادی از آن شده‌است. همچنین باید یادآور شد که برخی فمینیست‌های تندرو، نقویض مادری را به آزمایشگاه برای سنج‌دیدگی زنان پیشنهاد کرده‌اند.

مادری یکی از اساسی‌ترین جنبه‌های زندگی بیشتر زنان در سراسر جهان تلقی می‌شود. مادری معمولاً به معنای توجه و مراقبت از کودکان، ارضای نیازهای مادی، عاطفی و روانی آنها واحساس مسئولیت در قبال آنهاست. در رویکردهای معاصر نسبت به جنسیت، مادری نمودی از ارتباطات است که در فضایی تاریخی، اجتماعی، اقتصادی و حتی نژادی قابل تغییر است. مادری نوعی وجود انسانی با نظریه الزامات بیولوژیکی زنانه است. در این دیدگاه، مادری سرنوشته طبیعی زنان و کارکردی غیربیزی است. هنگامی که یک زن مادر می‌شود، همزمان احساسی از دلسوزی، نگرانی، مسئولیت‌پذیری و عشق به فرزند در او شکوفا می‌شود، مجموعه‌ای از ارزش‌هایی که می‌توان در یک کلمه آنها را احساس مادرانه نامید. جان استوارت میل به عنوان یک متفکر روشنفکر که در دفاع از حقوق و آزادی زنان سخن گفته‌است، به‌رغم انتقاداتی که به تفکیک نقش‌ها داشت و بر لزوم برخورداری زنان از فرصت‌های حوزه عمومی تأکید می‌کرد، پیش‌بینی می‌کرد زنان متأهل، وظایف همسری و مادری را ترجیح دهند. اما به اعتقاد پارسونز، زنان بنابراین نقش بیولوژیکی‌شان در تولید مثل، برای پرورش کودکان شایسته‌ترند. حال آنکه بیولوژی مردان، آنان را برای ایفای نقش‌های لیزاری، که مستلزم تأمین نیازهای اقتصادی و پیوند با جهان خارج است، کاملاً شایسته می‌سازد.

بنا به اظهار کدی استنتون، مردان در دوره‌ای حاکم مطلق سرنوشته خود و سازنده آگاه و مدیر مسلط امور خانواده، فرزندان، کار، دین و حکومت بوده‌اند.

همچنین امور اجتماعی از قبیل علاقه به صلح و حس همنوع دوستی که عامل اصلی نظم اجتماعی بوده، از خوی زنانه منشأ می‌گرفته‌است. بنا به گفته او به طور کلی «الزامات مادری مبنای اصلی تلاش‌های تمدنی اولیه بود.»

از نظر او تأکید بر این مسئله برای این است که همه بداندند مردان ما، در دوران طولانی در گذشته، نقش قدرت مسلط را بازی می‌کردند و از این قدرت خود در جهت حفظ منافع انسانیت استفاده می‌کردند و بر این مبنا، اگر این قدرت بار دیگر به آنان بازگردد و آنان نقش مسلط را بازی کنند، دوباره شاهد تمدنی خواهیم بود که در آن «دست‌کم جهل، فقر و جرم دیگر وجود نخواهد داشت.»

بین مادر و مادری تمایز وجود دارد به‌گونه‌ای که بین زن و زنانگی تمایز وجود دارد؛ مادر از دید ریستی بر وجود زنی که قابلیت باروری داشته و صاحب فرزند شده گفته می‌شود. اما مادری مفهومی اجتماعی – فرهنگی است و شامل تمام ویژگی‌های است که جامعه از مفهوم مادر در حافظه اجتماعی خود دارد. دیدن و زین و زارت جهاد کشاورزی وزارت راه و شهرسازی، وزارت نفت و حتی شهرداری‌ها باید وظایف و تکالیف خودشان را بدانند تا حداقل خسارت‌ها را داشته باشیم. در حال ضرورت بسیار ویژه‌ای دارد.

مادر و مادری تمایز وجود دارد به‌گونه‌ای که بین زن و زنانگی تمایز وجود دارد؛ مادر از دید ریستی بر وجود زنی که قابلیت باروری داشته و صاحب فرزند شده گفته می‌شود. اما مادری مفهومی اجتماعی – فرهنگی است و شامل تمام ویژگی‌های است که جامعه از مفهوم مادر در حافظه اجتماعی خود دارد. دیدن و زین و زارت جهاد کشاورزی وزارت راه و شهرسازی، وزارت نفت و حتی شهرداری‌ها باید وظایف و تکالیف خودشان را بدانند تا حداقل خسارت‌ها را داشته باشیم. در حال ضرورت بسیار ویژه‌ای دارد.

یکی از دلایل اهمیت بحث خانواده برای فمینیست‌ها آن است که مهم‌ترین نقش زنان، یعنی مادری، درون خانواده شکل می‌گیرد. رویکرد فمینیسم لیبرال و رادیکال به بحث مادری به تبع بحث خانواده متفاوت است. به‌طور کلی می‌توان گفت فمینیسم لیبرال اصل مادری را می‌پذیرد و در آن هیچ بحث و مناقشه‌ای ندارد، اما تأکید می‌کند مادری باید جزو اختیارات زنان باشد و به مادران تحمیل نشود، لذا حق سقط جنین و حق کنترل باروری به منظور حفظ حقوق فردی زنان، مطالبه می‌شود، بنابراین لیبرال‌ها هرگونه اعمال کنترل مردان یا دولت بر این حق فردی زنان را نفی می‌کنند.

رادیکال‌ها هر چه در مطالعه حق سقط جنین و کنترل باروری با لیبرال‌ها هم‌صدا هستند، اما در اصل مسئله مادری با آنها اختلاف اساسی دارند و نقش مادری را منشأ ستم و فرودستی زنان می‌دانند. با تمام مباشتی که مربوط به مادری و وظیفه‌مادری در نظریات فمینیستی مطرح می‌شود باید بیان داشت که در نظر می‌رسد بحث‌های فمینیستی درباره مادری با گونه‌ای تفاوت و موضوع روبروست و موضوع مادری، از موضوعی است که موجب اشتعاب بین فمینیست‌ها می‌شود.

به‌طور مثال، از یک‌سو، فمینیست‌های کلاسیک از مظلوم واقع‌شدن زنان سخن گفته‌اند و در پی دنیای مطلوبی می‌گشتند که در آن زنان، به‌ویژه مادران، نقش‌های خاص و اشرافی، متأسفانه در وضعیتی هستند که نیاز به اقدامات ویژه و جدی دارد، اما همانطور که گفتیم انعکاسی از حساسیت‌ها و توجهات آن در برنامه هفتم توسعه وجود ندارد و حتی یک واژه فرونشست هم در این برنامه گنجانده خواهد شد.

تندروترین گروه‌های فمینیستی در مخالفت با ماماری، رادیکال فمینیست‌ها هستند. رادیکال فمینیست‌هایی چون فایر ستون که معتقد به منشأ زیست‌شناختی ستم بر زنان و مهار ابزار تولید مثل توسط زنان با استفاده از فناوری روز به عنوان راه غلبه بر این ستم، مارچ پیرسی و آرمان‌شهرش ماتوپوی است که در آن کودکان در چه‌سازها به‌وجود می‌آیند و خانواده طبیعی حذف شود.

تانگ از بررسی استدلال‌های محکم منتقدان این دو که معتقد به دلیل قدرت مادر، بیگانگی مردان با تولیدمثل و میل آنها به مهار مفهوم مادری هستند هم غافل نمی‌شود، آنهاهی که قدرت زنان در به دنیا آوردن کودک را یک قدرت مثبت و ایجابی می‌دانند که به هیچ‌عنوان نباید با استفاده از تکنولوژی به دست مردان بیفتد. به اعتقاد این گروه به‌مادری اثرگذار شود، زیر بار این زنان خطرناک است و ایشان را در موقعیت‌های پایین‌تر از مردان قرار می‌دهد. این گروه معتقدند پدرسالاری وظیفی را بر مادری تحمیل کرده‌است و مادران را وارد می‌کند تا پدرسالاری را در کودکان بازتولید کنند

و ارزش‌های فرهنگ مسلط را به فرزندان خود انتقال دهند. پدرسالاری زنان را وامی‌دارد تا نقش‌های جنسیتی همونایی کنند تا تسلسله مراتب موجود استعمار یابد.

آن کلی با یادآوری سخن لنین که گفته‌بود زمانی که نیمه از جمعیت در آستانهٔ اسیر شده‌اند، هیچ ملتی نمی‌تواند آزاد باشد، راه آزادی زنان را در این سه دستورالعمل خلاصه می‌کند:

نقش زن خانه‌دار باید منسوخ گردد؛ خانواده باید منسوخ گردد؛ نقش‌های جنسیتی باید به‌طور کلی منسوخ شوند.

در تغییر اهمیت و نقش مادری در گذشته تا به امروز باید گفت که در گذشته نداشتن فرزند برای زنان به این معنی بود که آنها خود را زنی تمام‌عیار و کامل نمی‌دانستند، اما افزایش رزافروزی تعداد زنانی که مایل به داشتن فرزند نیستند، به این معنی است که برای بسیاری از زنان، مادر شدن شرط مهم زن بودن نیست و نمی‌توان تحقق کامل زنانگی را مشروط به مادر بودن دانست.

خبرگزینگان

■ **مدیر کل بیمه‌گری و جذب منابع بیمه سلامت گفت:** حق بیمه پنج دهک اول جامعه توسط دولت تقبل و پرداخت می‌شود و افرادی که از گذشته نیز تعیین دهک نشده‌باشند می‌توانند به مدت یک ماه بیمه رایگان دریافت کنند.

■ **سخنگوی سفارتاری تهران در باره روز دخترکی** که بناست تا شنبه روزند برای زنان به این معنی بود که آنها خود را زنی تمام‌عیار و حضور یکی از سران قوا بر گزار خواهد شد. در این مراسم ۲هزار هکتار به کمرند سبز شهر تهران اضافه می‌شود که تمرکز آن بر کاشت درختان شمر در پهنه‌های مختلف شهر تهران است.